

DOCUMENTA HISTORICA 66.
Az SZTE BTK Történész Diákkör kiadványa

**A KONSTANTINÁPOLYI EGYEZMÉNY
(1800. április 1.)
ÉS ALI PASA LEVÉLVÁLTÁSA A
JÓN-SZIGETEK KORMÁNYZÓJÁVAL
(1807–1808)**

Fordította és a bevezető tanulmányt írta:
SZÁSZ ERZSÉBET

A Documenta Historica eddig megjelent számai:

1992

1. Az 1887-es földközi-tengeri egyezmények. [Nyemcsok Attila] (*elfogyott*)
2. A tilisiti béke (1807. júl. 7.). [Szász Erzsébet] (*elfogyott*)
3. Talleyrand, Charles-Maurice: Értekezés annak előnyeiről, hogy a jelen körülmények között új gyarmatokat szerezzünk. [Szász Géza]
4. A schönbrunni béke (1809. okt. 14.). [Szász Erzsébet]
5. Edvard Beneš: Zúzzátok szét Ausztria–Magyarországot! (A cseh-szlovákok áldozatának történelmi bemutatása). [Gulyás László] (*elfogyott*; utánnymomás: 23. sz.)
6. Korai angolszász törvények I. A kenti törvények. [Szántó Richárd] (*elfogyott*)
7. Az 1939–40-es finn–szovjet háború dokumentumai. [Engi Imre]
8. Dokumentumok az orosz–szovjet törekvésekről a Boszporusz és a Dardanellák megszerzésére (Konstantinápoly-egyezmény, 1915; német–orosz tárgyalások, 1940). [Boros Tamás]

1993

9. A Birodalom és Észtország. A szovjet–észt szerződések megszületésének dokumentumai (1939 szeptember). [Vandlík Krisztina]
10. Edward Balliol skóciai hadjárata. Részletek a Lanercosti krónikából és a bridlingtoni kanonok Gestájából. [Kiss Andrea]
11. Az 1943 decemberi Beneš–Sztálin–Molotov megbeszélések dokumentumai. [Gulyás László]
12. Békeszerződés Nagy-Britannia és az Egyesült Államok között (1783. szept. 3.). [Kökény Andrea]
13. Új bécsi tudósítások a kiváló Schwarzenberg grófnak a tatái, veszprémi és palotai erődök és más helyek elfoglalásáról, a szigeti erőd összeomlásáról és a Törökországban napról-napra erősödő hanyatlásról (1599). [Lévai Judit]
14. 1789 Franciaországa a panaszok tükrében. [Gyuricza Róbert]

1994

15. Az 1594-es birodalmi gyűlés határozatai a magyar háborút illetően. [Wölflinger Ildikó]
16. Volgai német dokumentumok (1918–1941). [Opauszki István]
17. Az 1916. évi arab felkelés kiáltványa. [Ferwagner P. Ákos, Lőkös István]
18. A Bayeux-i faliszőnyeg. [Varga Vanda Éva] (*elfogyott*; utánnymomás: 34. sz.)

1995

19. A Constantinus-i adománylevél (Donatio Constantini – VIII. sz.). [Piti Ferenc] (*elfogyott*)
20. A Hét Sziget Köztársaság és Kapodisztriasz. [Szász Erzsébet]
21. A lengyel emigráns kormány és a Szovjetunió kapcsolatfelvételének dokumentumai, 1941. [Csösz László]
22. Németország két megosztási terve (Morgenthau-terv, Frankfurti dokumentumok). [Mayer János]
23. Edvard Beneš: Zúzzátok szét Ausztria–Magyarországot! (A cseh-szlovákok áldozatának történelmi bemutatása). [Gulyás László] (az 5. sz. utánnymosása).
24. Az 1849-es magyar–velencei szerződés. [Krámlí Mihály]
25. Az Anitta-felirat (i. e. 1600 körül). [Bolega Erika]

DOCUMENTA HISTORICA 66.
Az SZTE BTK Történetész Diákkör kiadványa

**A KONSTANTINÁPOLYI EGYEZMÉNY
(1800. április 1.)
ÉS ALI PASA LEVÉLVÁLTÁSA A
JÓN-SZIGETEK KORMÁNYZÓJÁVAL
(1807–1808)**

Fordította és a bevezető tanulmányt írta:
SZÁSZ ERZSÉBET

JATEPress
Szeged 2005

A dokumentumok forrása:

Martens, G. F.: *Supplément au recueil des principaux traités d' Alliance, de Paix, de Trêve, de Neutralité, de Commerce, de Limites, d' Échange, etc. conclus par les puissances de l' Europe tant entre elles qu' avec les puissances et états dans d' autres parties du monde depuis 1761 jusqu' à présent.* II. kötet.

Göttingen, 1802. 277–281. p.

Sziorókas, J. A.: O Áli paszász ke o avtokratorikí Gáli tisz Eptániszu (Néa sztihia apó to anékdoto arhío tu C. Berthier) = Dodóni 3.

Joánina, 1974. 307-328. p.

Francia nyelvi lektor:

BENDA MIHÁLY

Sorozatszerkesztő:

PÁNDI LAJOS

© SZTE BTK Történész Diákkör, 2005

© Szász Erzsébet, 2005

HU-ISSN 1216-0954

BEVEZETÉS

A Jón-szigetek (Korfu, Páxi, Lefkáda, Kefalónia, Ithaka, Zákinthosz, Kithéra) a négy évszázados velencei uralom után, húsz évre a viszály almáivá váltak. Stratégiai jelentőségüknél és geopolitikai helyzetüknél fogva hídfőállást jelentettek a Francia Köztársaságnak a Török Birodalom felé, majd az Orosz és a Török Birodalomnak Itália irányába.

Az 1797. októberi campoformiói béke után a hét sziget és a volt velencei albán városok (Vuthrotó, Párga, Préveza és Vónica) első francia fennhatósága kezdődött meg: választásokat tartottak, fejlesztették a hajózást, a földművelést, az oktatást, az egészségügyet. 1798–1799 fordulóján, a második koalíció háborúja során az orosz–török egyesített flotta uralta a térséget, s Korfu négy hónapig elnyúló ostroma után kezdhették meg azokat a tárgyalásokat, amelyek során kialakították a Hétsziget Köztársaság, az első újjörög állam kormányzásának alapelveit.

Hosszas viták eredményeként 1800. április 1-jén Oroszország és Törökország képviselője aláírta a konstantinápolyi egyezményt, amelyben rendelkeztek a szigetek státuszáról. A Jón-szigetek a Porta hűbéres területévé váltak, a Raguzai Köztársaság jogállásának mintájára. A Hétsziget Egyesült Köztársaságának integritását az orosz cár garantálta. Az alkotmányt el kellett fogadtatni a két nagyhatalommal. A Portának fizetendő adó összege 3 évente 75 000 piaszter lett. A védnökök helyőrséget hagyhattak az erődökben, sőt – szükség esetén – újabb tengeri és szárazföldi seregekkel egészíthették ki. A szigetek kereskedői saját zászlójuk alatt hajózhattak a Fekete-tengeren. Vuthrotó, Párga, Préveza és Vónica városát a Porta annektálhatta, és lakóik a Moldvai és Havasalföldi Fejedelemségben kialakított szabadsággal élhettek. Mohamedán kormányzót (vajdát) állítottak az élükre, de a polgári és a büntetőjogot, az öröklés rendjét nem változtatták meg. Fenntartották a korábbi adók összegét, de a háborús károkra való tekintettel két évre adómentességet biztosítottak. Megígérték, hogy a lakosok szabadon gyakorolhatják a vallásukat.

A konstantinápolyi egyezmény alapján jött létre 1453 óta az első görög államalakulat. A védnökséget gyakorló orosz és török hatalmak megegyezése eredményeként a görög politikások évszázados vágya teljesült. Noha az újjörög állam belső szervezetről és külpolitikai mozgásteréről később sokat vitakoztak, akkor még benne rejlett az a lehetőség, hogy a visszaállítandó Görögország magjává váljék.

Az új államot Nagy-Britannia is elismerte, de a második koalíció háborúja folytatódott. Napóleon 1801 februárjában Ausztriával aláírta a lunéville-i békét, amelyben megerősítették a campoformiói határozatokat. 1801 októberében

létrejött az orosz–francia, majd a francia–török béke. Franciaország elismerte a Hétsziget Egyesült Köztársaságot.

Az 1800-as és az 1801-es szerződések megteremtették a Hétsziget Köztársaság alkotmányos fejlődésének alapjait. Az állam nemzetközi elismertetése közepette a jón politikusok lázasan dolgoztak az alaptörvényeken (1800-ban, 1803-ban és 1806-ban alkotmányt adtak ki). Konsztandákisz-Hiónisz görög történész szerint a Porta azért engedte ezt meg, hogy a lakosság ne kövesse a janinai Ali pasa ellen lázadó szulióták (Szúli lakói) példáját; a cár pedig biztos bázist akart teremteni magának az Adriai-tengeren. Az orosz–török védnökség alatt az oktatást, a görög nyelv és a görögkeleti egyház ügyét kiemelten fontosnak tartották. Usakov orosz admirális visszaállította a korfui ortodox érsekséget, s 1805-ben megnyílt az első korfui népiskola.

Az 1806-ban kiújuló orosz–török háború bizonytalanná tette a szigetek státuszát, és a negyedik koalíciót lezáró tiltsiti békében (1807. július 7.) a szigetek a császári franciák uralma alá kerültek, de a négy szárazföldi város a Porta fennhatósága alatt maradt. Ali janinai pasa az epiroszi hegyek között nagymértékben önállósodott a Portától, állandó terjeszkedésével veszélyeztette a környék lakóit. A napóleoni háborúk időszakában sűrűn váltogatta szövetségeseit, de mindvégig igyekezett megőrizni a szultán jóindulatát. A történészek Aliról alkotott véleménye egységesnek mondható: ravasz, okos, kegyetlen hódító.

Az 1807-ben Korfura érkező francia általános kormányzó, César Berthier személyét, politikai rátermettségét kortársai és az utókor történészei is eltérően ítélték meg. A véleménykülönbségek leginkább 1808-as leváltásának és mellőzésének kérdése kapcsán tanulmányozhatók. Korfura érkezésekor már várta Ali pasa levele, és Napóleon utasításait is követnie kellett, amelyet a hadügyminiszteren keresztül kapott 1807. október 13-i dátummal: járjon a janinai pasa kedvében, és hízelegjen neki, de csak óvatosan ígérjen. Közben lépjen kapcsolatba a többi, szomszédos török vezetővel is. Sziorókas szerint ezeknek az utasításoknak a teljesítése – Ali pasa ravaszságának és köpönyegforgatásának ismeretében – egy „Berthier-nél nagyobb diplomata képességét is meghaladták volna”. Sziorókas Berthier és Ali pasa levelezésének elemzése kapcsán arra a következtetésre jut, hogy az általános kormányzó egyáltalán nem volt olyan tehetségtelen politikus, mint amilyennek Napóleon és az ő vélekedése kapcsán több történész beállította. A szerző 21 olasz, 9 görög és 2 francia levelet tanulmányozott át, amelyek 1807. augusztus 28. és 1808. március 22. között íródtak, s részben közli is ezeket. Ali pasa jól tudott olaszul, általában ezen a nyelven levelezett az idegenekkel, de francia fordítások is készültek Berthier számára. A levelekből kiderül, hogy Ali pasa Párga átadása fejében akarta csak biztosítani a szigetek ellátását. Berthier jelentéktelennek tartotta a várost, ezért teljesítette volna a pasa kívánságát, de Napóleon sürgős utasítást küldött, hogy

vonja vissza az ígétét, és erősítse meg Párğa védelmét. Berthier tovább folytatta a tárgyalásokat, de 1808 januárjában leváltották, és márciusig, François Donzelot – korábbi kefalóniai kormányzó – hivatalba lépéséig vihette az ügyeket. Sziorókaszk szerint nem túlzás azt állítani, hogy „Berthier engesztelő áldozat volt, aki magára vállalta a térségben folytatott hibás francia politika sikerelenségét”.

A franciák az Ali elleni szövetség érdekében tárgyaltak a közeli pasákkal, akik végül 6 000–10 000 fős segítség nyújtását ígérték meg. Számíthattak az Ali és a török hatóságok elől a szigetekre menekült kleftiszekre és armatoloszokra (fegyveresekre) is, akik tiszti rangot is szerezhettek a francia seregben. Berthier már 1807 szeptemberében Napóleon figyelmébe ajánlotta őket. Ali ugyan büntetést követelt a számukra, és az angol propaganda is megpróbálta a maga oldalára állítani őket, de a görög „betyárok” többségükben a franciák pártján maradtak. A janinai pasa több vasat tartott a tűzben, mert Törökország és Anglia hadban állt ugyan, Ali mégis levelezést kezdett Cuthert Collynwood brit altengernaggyal, a földközi-tengeri flotta főparancsnokával, hogy elnyerje támogatását a Portától való függetlenedéséhez. Hugues Pouqueville, ártai francia alkonzul gyanakodott, ezért a pasának jóformán naponta meg kellett tévesztenie őt. Pouqueville arról próbálta meggyőzni Alit, hogy semmi jót ne várjon az angoloktól, mert ha azok meg is ígériék Lefkăda és Párğa átadását, Napóleon minden erejével meg fogja védeni ezeket a területeket. A francia konzul néhány figyelmeztetésnél többet nem tehetett, mert a császár utasítása szerint jó viszonyban kellett maradnia a félelmetes pasával.

Az 1806 novemberében meghirdetett francia kontinentális zárlat és az angol ellenblokáđ súlyosan érintette a szigeteket, felértékelődött a hagyományos epiiruszi kereskedelem. A Jón-szigetek – a mediterrán éghajlat, az ennek megfelelő növényzetnek, a talajviszonyoknak és a korlátozott édesvízmennyiségnek a következtében – nem voltak önellátóak. A térségben viszont számolni kellett Ali pasa hadmozdulataival és gazdasági érdekeivel. A szigetek és a velencei szárazföld fölötti gyakori hatalomváltás és az ezzel járó veszélyhelyzet, sőt a hadműveletek ellenére a hajótulajdonosok és a tengerészek vállalkoztak rá, hogy nyersanyagot (gabonát, húst, bőrt, gyapotot, fát), pénzt, utasokat vagy idénymunkásokat szállítsanak. A jónoknak már a velencei időkben is voltak földjeik, malmaik Vónica és Préveza környékén, így saját parasztjaik és bérlőik korábban is ájtártak Epiiruszba. Gyakran 40–50 hajóból álló konvoj indult, hogy a fogságba esést elkerüljék. A szigetekről a szárazföldre citrusféléket, mazsolát, halpástétomot szállítottak, a szigetek között borral, pálinkával, sajttal kereskedtek.

Ali pasa és César Berthier általános kormányzó leveleinek legjelentősebb része a szigetek ellátásáról szolt. Berthier biztosítani akarta a szigetek ellátását,

és megpróbálta távol tartani a pasát a brit szövetségtől. Ali Párgát, Vuthrotót és Lefkádát követelte, és szerette volna elkerülni, hogy a franciák menedéket nyújtsanak az ellenségeinek. Igyekezett megcáfolni a Pouqueville révén kitudódó, titkos tárgyalásairól szóló híreket. A janinai pasa Párga francia elfoglalása után – átmenetileg – megtagadta a segítségét. A francia zászlók alatt közlekedő hajók elől lezárta kikötőit, és korlátozta Pouqueville szabad mozgását.

A szigetek ellátása a görög szárazföldön kívül Toulon és Itália felől történt. 1807-ben 8000 ember volt a szigetek erődjeiben, s novemberben még 3600 fő érkezett. A velenceiektől a köztársasági franciákra, az oroszokra, majd a császári franciákra és végül a britekre örökölt albán csapatok 1000–1200 fős létszámot tettek ki. 1809-ben a segédcsapatokkal együtt 13 000 fős garnizon állomásozott Korfun. Ekkor a sziget lakossága 60 000 fő lehetett.

A franciák az ellátás biztosítása céljából a dalmáciai pasáktól engedélyt szereztek a szabad közlekedésre. Ám ezen az úton csak 136 hordó puskaport sikerült Korfura juttatni. A dalmát partvidék lakossága bizalmatlan volt a franciákkal, mert Ali is háborgatta őket, és ő maga azt terjesztette, hogy Napóleon szövetségese: mindkét oldalról fenyegetve érezték magukat az emberek..

Ali pasával nem szakadtak meg véglegesen a kapcsolatok, bár jelentősen megnehezítette Korfu élelmezését, zsarolta a kereskedőket, megakadályozta az utánpótlás szállítását Cattaróból Vuthrotóba, visszatartotta a postát, és meghamisította a leveleket és a híreket. Berthier megígérte, hogy nem foglalkozik Pouqueville vádjával, ha a pasa búzát, zabot, húst küld. Ali azt válaszolta, hogy a rossz termés miatt csak részben tudja teljesíteni a francia kérést. Az elmentések dacára a janinai pasa gyakran megnyitotta kikötőit a kereskedők előtt, akik így jelentős mennyiségű búzát és marhát szállítottak Korfura. A prévezai vámadatok alapján 7000 rakomány gabonát és 600 tehenet szállítottak át. Ali nagyszámú katonájára hivatkozva fitogtatta erejét, mentegetőzött az áruhiány vagy a kleftiszek fosztogatásai miatt, de megígérte, hogy a tél elmúltával szeme előtt tartja majd a szigetek ellátását. A janinai pasa ereje jócskán megnőtt, amikor Náfpaktosz és a Peloponnészosz vidéke két fia, Muhtar és Veli kezébe kerültek. A franciák főként Veli ellen panaszkodtak. Sem Ali, sem fiai nem ismerték el a Franciaország és a Török Birodalom között létesített kereskedelmi szerződéseket, amelyekben minimális exportvámokat állapítottak meg. Az 1801-es francia–török szerződésben az 1740-es kapituláció 3 %-os vámját újíították meg, ennek ellenére Ali a gabona után 6 %-os vámot szabott ki, sőt ennél magasabb érték is előfordult. A janinai pasa korlátozta ugyan a szigetekre irányuló szállítását, de azzal is tisztában volt, hogy termékeinek legnagyobb piaca a Jón-szigetek lakossága, mindössze magasabb árakat szeretett volna elérni. Nem állt szándékában a kapcsolatok megszakítása, hiszen maga is ügyes

kereskedő és nagybirtokos volt. Informátorai tájékoztatták a korfui közpénztár helyzetéről, ezért a búzáért, húsert cserébe inkább puskaport kért. Az angolok hódításai és a Konstantinápolyban elért diplomáciai sikereik miatt Ali nehezebben tudta ígéreteit teljesíteni.

A Jón-szigetek második francia fennhatósága során – főként az 1814-ig birtokolt Korfun – sokat fejlődött a gazdaság, az oktatás, a közművelődés. 1808-ban megalapították az első újkori görög akadémiát. 1809-től az angolok – dél felől – sorra foglalták el a szigeteket, s Napóleon lemondása után már a korfui erődökön is angol zászló lengett. A bécsi kongresszus tárgyalásait követően a szigetcsoport brit védnökség alá került, s csak 1864-ben csatlakozhatott a görög szabadságharc után, 1830-ban létrejött, független görög államhoz. Ali pasa 1822-ben, a szabadságharc alatt halt meg, fejét Konstantinápolyba küldték.

EGYEZMÉNY

az Orosz Birodalom és az Ottomán Porta között, amely a Hétsziget Egyesült Köztársaságra vonatkozik, és amelyet Konstantinápolyban, 1800. március 21-én kötöttek meg

A MINDENHATÓ ISTEN NEVÉBEN

Az ország eredetileg a Velencei Köztársaság uralma alá tartozott, majd a franciák fennhatósága alá került addig, amíg a Győzelem Döntőbíró Fejedelmének segítségével kiszabadult e szegényteljes rabiga alól, Oroszország és a Fényes Porta egyesített hajórajja által, amelyet a szigetlakók egyöntetű akarata és erőfeszítése is segített; Őfelsége, Minden Oroszok Cárja és Őfelsége, a Török Szultán megegyeztek, hogy figyelembe veszik az igazságosság, a mértékletesség és a pártatlanság alapelveit, melyeknek kivitelezése ünnepélyesen és világosan javasoltatott a védszövetségi szerződésben; és a két megkövetett udvar méltósága, hogy teljesítse, amire az egyik is és a másik is nyilvánosan ígéretet tett, elhatározták, hogy egy olyan kormányzatot állítanak fel az országban, ami figyelembe véve a szomszédságot, semmi olyat nem tesz, ami ellenkezik a Fényes Porta államainak nyugalmaival és biztonságával, ami igazodik az ország szokásjogához, a hagyományaihoz, a vallásához és ugyanakkor tessző egy olyan hatalom igája alól kiszabadult lakosságnak, amelyik szüntelenül nyílt és titkos mesterkedéseket folytat, hogy romlott szándéka szerint megsemmisítse és félreállítsa minden vallás és az emberi társadalom törvényeit és alapelveit. Következésképpen az Orosz Cári Udvar és a Fényes Porta közös megegyezéssel, törvényesen, tartósan és olyan rendelkezésekkel kívánja rendezni az ügyet, melyek megváltozhatatlanok és felbonthatatlanok. Ezért kinevezték és felhatalmazták: Minden Orosz Cárja a Magas és Nemes Vaszilij Tamarát, Titkos Tanácsosát, Rendkívüli és Meghatalmazott Követét, Miniszterét az Ottomán Portánál, a Szt. Anna Rend Lovagját és a Jeruzsálemi Szt. János Rend Kommendátorát, a Török Szultán Őfelsége pedig a kiváló és nagybecsült Effeid Ibrahim Iszmet Bejt, a ruméliai Kázi-Aszkert és korábban Isztambul Effendijét; és Ahmet Atif Reisz-Effendit, akik teljhatalmuk birtokában, miután kicserélték, megfelelő és kellő formátumúnak találták a felhatalmazásukra vonatkozó iratokat, a következő cikkelekben egyeztek meg:

I. cikkely. Őfelsége a fent nevezett – korábban velencei – szigetek Császára, tekintettel a moreai és az albániai területek közelségére és mivel érdekelt a Fényes Porta államai biztonságában és nyugalmaiban, beleegyezik abba, hogy

a fent említett Szigetek, a Raguzai Köztársaság mintájára létrehozzanak egy köztársaságot, amely a Fényes Porta vazallusa lesz és az ország főemberei és magasrangú személyei kormányozzák. Minden Oroszok Cárja elkötelezi magát és örököseit arra, hogy biztosítsa a fent nevezett Köztársaság államainak a sértetlenségét és az alkotmány megővését, amely azután hogy elfogadásra és ratifikálásra fog kerülni a két legfőbb szerződő fél jóvóltából, azok után, miután azt jóváhagyásra elébük terjesztik, valamint garantálja a neki örökre megadott privilégiumokat. Mivel Öfelsége a Török Szultán és utódai az említett köztársaság hűbérurai, azaz Földesurai, Fejedelmei, Pártfogói, és az említett Köztársaság a Fényes Porta vazallusa lesz vagyis alávetett, engedelmes és pártfogolt, a fent említett Köztársaság irányába történő pártfogolási kötelezettségeket szigorúan megtartja a Fényes Porta.

II. cikkely. Az előbb említett cikkely folytán, Korfu, Zánthe, Kefalonía, Szánta Mávro, Ithaka, Páxi és Cérigo szigete és minden nagy sziget Morea és Albánia partjainál, amelyek leszakadtak Velencéről, meghódították őket, és a Fényes Porta fennhatósága alá kerültek a Hét Sziget Köztársasága néven, az említett Köztársaság és alattvalói ugyanazokat az előjogokat élvezik a politikai kérdések, belső alkotmányuk és kereskedelmük szempontjából, mint a Raguzai Köztársaság alattvalói, és a két magas szerződő udvar, hogy megfelelően gyakorolja a hódítás jogát a Szigeteken, ünnepélyes aktsussal elfogadja és ratifikálja a fent említett Köztársaság belső alkotmányát, miután közös megegyezéssel jóváhagyta.

III. cikkely. Az említett Hét Sziget Egyesült Köztársasága pontosan teljesíti a Fényes Porta irányába azokat a hűségből és engedelmességből álló kötelezettségeit, melyek hűbéri viszonyából fakadnak, élvezni fogja az összes külső és belső rendelkezésnek megfelelő jogokat és kiváltságokat, amelyeket a Raguzai Köztársaság szokás szerint élvez. A fent említett Köztársaság alattvalói, akik a Fényes Portával kereskednek vagy ott laknak, Konzulok és Alkonzulok közvetlen irányításának lesznek alárendelve. Ugyanazok a szokásjogok, amelyek érvényben vannak a raguzaiak javaival és személyeivel kapcsolatban, vonatkoznak rájuk. A Fényes Porta minden erőfeszítést megtesz azért, hogy a fent említett Köztársaság hajói és kereskedői védve legyenek Berberiaival szemben éppúgy, mint a raguzai hajók és kereskedők.

IV. cikkely. A fent említett Köztársaság, hogy tanújelét adja hűbéri kötelességének a Fényes Porta irányában és elismerje hűbéri hatalmát, ígéretet tesz, hogy a Szultáni Kincstárba háromévente befizet 65 ezer piaszttert. Ezt az adót egy ünnepélyes Követség adja át a Fényes Portának éppúgy, mint a Raguzai Köztársaság adóját. A szóban forgó összeget soha nem lehet növelni vagy csökkenteni. A fent említett Köztársaság nem fizet semmilyen más fajta adót ezen összegen kívül; és alattvalói éppúgy fel vannak mentve, mint a Raguzai Köztársaság alattvalói a kapituláció és minden más a Fényes Porta Államaiban

létező adó alól, az e tárgyra vonatkozó szükséges intézkedéseket szét fogják küldeni az egész birodalomban.

V. cikkely. Az említett Köztársaság erődjait és bárminemű erődítéseit átadják az említett Köztársaságnak, amelynek kétségtelenül el kell látnia a védelmüket úgy, hogy helyőrséget helyez oda, vagy más módon teszi meg azt, ahogy jónak érzi. De azért, hogy a szigetek biztonságban legyenek a mostani háború során várható események idejére, abban az esetben, ha haderejük nem lenne elegendő, az Orosz Udvar, a Fényes Porta és hajórajai parancsnokai küldhetnek az erődökbe regionális csapatokat az említett Köztársaság tudtával és a két szerződő fél kölcsönös egyetértésével. Ezek a csapatok képezik a helyőrséget arra az időre, amelyet a dolgok alakulása szükségessé tesz, de a háború végeztével a két említett Magas Udvar evakuálja a szigeteket, és késlekedés nélkül visszavonja hajórajait és csapatait.

VI. cikkely. Az említett Szigetek kereskedőit és kapitányait, akik régóta hajózási engedéllyel rendelkeznek a Fekete-tengeren, e jogukban megerősítik a szerződő felek, de kizárólag az ő zászlójuk alatt hajózhatnak. Így ez a dolog a következő módon valósul meg.

VII. cikkely. Mivel a Fényes Porta a szíven viseli az említett Szigetek biztonságát és nyugalomát, a korábbi szabadkereskedelmi és hajózási szabályozás a tengeren, a Szigeteknél megmarad ugyanúgy, mint azelőtt, oly módon, hogy ne sértsék azokat a cikkelyeket, amelyek a kereskedelmet és a biztonságot érintik és amelyek Ab Antiquo benne foglaltatnak a Fényes Portának a szomszédos hatalmakkal kötött szerződéseiben, és a Fényes Porta szigorúan és határozottan megparancsolja Berberianak, hogy ne lépjek át a hosszú évekkel ezelőtt kijelölt és megjelölt tengeri határokat.

A Fényes Porta az említett Köztársaságának tett kiemelkedő kegyként és nyilvánvaló szívességgként megígéri, hogy hadihajói nem lépik át a szóban forgó tengeri határokat addig, amíg nincs sürgős kényszer, és amíg nem értesítették az említett Köztársaságot, és hogy a Fényes Portánál [Fényes Porta területén] tartózkodó konzulátus ezt nem engedélyezte, és a kivezényelt hadihajók alkalmazkodnak a karanténhoz és más rendszabályaihoz, azokon a helyeken ahová mennek.

VIII. cikkely. Préveza, Párga, Vónica és Vuthrotó települések, melyek szárazföldön találhatók és Velencétől elszakadtak, szomszédosak Albániával, függőségeikkel és tartozékaikkal együtt a Fényes Porta államaihoz csatoltatnak. De a vidék minden lakója, kivétel nélkül keresztény, vallási kiváltságok és igazság szolgáltatás tekintetében a Moldvai és a Havasalföldi Fejedelemségekhez hasonló kiváltságokat nyer, amelyek lakói hozzájuk hasonlóan mind keresztény vallásúak. Így az ország polgári és büntetőeljárásaihoz, a tulajdonjoghoz és az örökösödési joghoz kapcsolódó szokásjogai egyáltalán nem fognak változni. Továbbra is tilos a mohamedánoknak tulajdont szerezni és lete-

lepedni éppúgy, mint a Moldvai és a Havasalföldi Fejedelemségekben. De mivel ez a vidék teljes egészében az Ottomán Birodalomhoz tartozik, megengedik egy parancsörtsízt elhelyezését, akinek feltétlenül mohamedánnak kell lennie, és mivel a Hétsziget Köztársaság számos alattvalójának tulajdona van a szóban forgó vidéken, a Fényes Porta megígéri, hogy már most meghatározza ennek a hivatalnak a rangját, jellegét és feladatkörére vonatkozó jogait és éppúgy tartózkodási helyét, mindez a fent említett Köztársaság Kormányának akarata szerint.

IX. cikkely. A Fényes Porta engedélyezi, hogy minden ami az említett területen a Ráják vallásgyakorlatához tartozik, tiszteletben tartassék, és ugyanúgy kezeljék, mint eddig. Ebből kifolyólag engedélyük lesz, hogy templomait rendbe hozhassák, újakat építhessenek és harangozhassanak, mindezt minden akadály, nehézség nélkül.

X. cikkely. Köszönhetően Öfelsége nagylelkű érzéseinek és jócselekedeteinek alattvalói irányába, főleg hála annak, hogy gondja van az említett Ráják boldogságára és elégedettségére, akik első alkalommal kerültek a Fényes Porta fennhatósága alá, csak szerény adót szednek Préveza, Párga, Vónica és Vuthrotó és környéke Rája lakosaitól. Ezért a Fényes Porta megígérte, hogy semmi mást ne szedjenek be tőlük, mint amit a Velencei Köztársaság szolgáltatásban fizettek. Az említett Ráják korábban a franciák uralma alatt mindenféle zaklatásoknak voltak kitéve, és azóta is sokat szenvedtek a háború csapásaitól, ezért a mostani egyezmény aláírásától kezdve két évig fel lesznek mentve mindenféle adó alól.

XI. cikkely. Minden Oroszok Cárja, azért hogy őszinte barátságáról biztosítsa Öfelségét, az Ottomán Szultánt, és olyannyira érdekében áll, hogy a Fényes Porta hűséges szövetségesének címét bírja, nagy gondot fordít arra, hogy az általános békekötéskor elfogadtassa és biztosítsa a szövetségesek és mások körében, akiket meg fognak hívni, a fenti II., V., VII. és a VIII. cikkely elveinek betartását és a fent említett Szigetek és a Velencétől elcsatolt szárazföldi területek politikai létmódját érintő elveket.

XII. cikkely. Ezt az egyezményt ratifikálni fogja Öfelsége, Minden Oroszok Cárja és az Ottomán Szultán, és a kölcsönös ratifikációkat Konstantinápolyban fogják kicserélni másfél hónapon belül vagy hamarabb, ha lehet.

Ebben bízva, felhatalmazásunk birtokában, aláírtuk a jelen egyezmény okiratát, lepecsételtük seregeink pecsétjével és kicseréltük az azonos formátumú és tartalmú iratokat, melyeket az említett teljhatalmú megbízottak aláírtak és elláttak pecsétjükkel.

Konstantinápoly, 1800. március 21.

W. Tamara

LEVÉLVÁLTÁS

1. Ali pasa levele C. Berthier-nek.

Biztosítja franciák iránti szeretetéről,
és információkat kér esetleges közös ügyeiről.

Öexcellenciája,

a szívemből jövő vonzalom, amelyet kezdettől fogva érzek Napóleon császár iránt, és a szeretet, amelyet minden francia család iránt táplállok, nem hagyott nyugodni, amikor megtudtam Korfura érkeztek jó hírért, természetesen sürgősen írok Önnek és rögvest gratulálok Öexcellenciájának, mihelyt halottam, hogy megérkezett.

Valójában testvéri barátunk, Sieur Pouqueville eljött, hosszasan tárgyaltunk, s én gyorsan elküldöm drága üdvözlétemet öexcellenciájának, s a magam részéről előszóban is kértem, hogy tájékoztassa önt az általam tett erőfeszítésekről és a részemről tanúsított buzgalomról és készségről, és bizonyosságot tesz az ön összes feltételezésének hasznáról, anélkül, hogy a legkisebb kétkedést, ami csak felmerülhet, lehetővé tenném.

Kérem hát Öexcellenciáját, hogy el ne mulassza leveleivel kifejezni baráti figyelmére méltatásomat, amelyekben folyamatosan tájékoztasson engem hogylétéről. Értesítsen minden feltételezéséről, és adjon pontos információkat, hogy mindenről tudjak, és természetesen olyan megbízásokkal is lásson el, amelyekkel hozzájárulhatok jólétéhez, hogy erőfeszítéseimmel felejtethetlenné váljak a Császár számára, akinek soha nem múlik el császári nemeslelkősége, nagyrabécsült szeretete irántam és számunkra biztosított kedvezményei is megmaradnak.

Egészséget és boldogságot kívánok Öexcellenciájának.

Az ön őszinte barátja,

Ali pasa vezér.

Janina, 1807. augusztus 16.

2. Szent Párga előljáróinak levele C. Berthier-nek, amelyben kéri, hogy védje meg őket Ali pasától.

Legmagasabb meghatalmazott Berthier Tábornok, szolgaként és alázatosan köszöntünk.

Nagy örömmel hallottuk, hogy Magasságod megérkezett, bárcsak az Isten megtartaná önt továbbra is szeretetében.

Bátorkodunk a magunk és a környékünk, Ajjá Szenica és Ajjá Kiriaki, Mórfi, Szpathári nevében önhöz fordulni, akiket sokat szorongat Ali pasa. És rátelepszik Szpathárra és Mórfigra, így mindnyájan Párgában vannak, mert odafutottak Ali pasa elől. És idejött hazafiként Hriszto őrnagy úr, aki nem mulasztotta el, hogy támogasson minket, attól fogva, ahogy Párgába érkezett. És ő azt is megígérte, hogy Magasságodtól még öten fognak jönni, hogy valami-féle vigaszt nyújtsanak nekünk, hogy azokon a területeken élhetünk majd, amelyek Magasságodhoz tartoznak. Hriszto őrnagytól biztosítékot akarunk, hogy megtarthatjuk saját kardunkat, és ha ön könyörületében tart minket, megnyugszunk.

Ajja és a közeli falvak előljárói írták 1807. augusztus 27-én, Párgában.

11. Mahmúd Daliáni levele C. Berthier-nek Koníszpoliból.

Öexcellenciája és legnemesebb Tábornok, melegen köszöntelek. A legteljesebb egészséget kívánom nemes személyednek.

Jelenleg nagyjából 600 kecskét tudok biztosítani neked, amit Ali pasa a megbeszélések alapján adott és ideküldött, és elláttam őket takarmánnyal, a saját embereimmel őriztetem, jelenleg nálam vannak, szíves üdvözlettel Öexcellenciád felé. Amikor szükséged lesz rájuk, küldj értük, és megkapod őket. Sőt minden parancsodat kész vagyok – magamra nézve kötelezően – teljesíteni, Öexcellenciád öröktől fogva szeretett barátjaként. Bármelyik megbeszélésünk alapján, sietve adunk neked a területeinkről bármit, amit kérsz. Ha szalmát kérsz, küldj hajókat, és megpakolom őket.

Boldogságot és egészséget kíván
szeretett barátod,

Mahmúd Daliánisz.

Koníszpoli, 1807. december 22.

12. Petsis levele Párgából C. Berthier-nek.

Tájékoztatja, hogy vannak Alival elégedetlen török pasák.
Utasításokat kér, hogy hogyan használja fel őket a franciák érdekében.

Tábornok úr,

Van szerencsém tudomására hozni, hogy Mussza aga, Kazán aga idősebb fia titkos találkozót kért tőlem. Tegnapelőtt estében egyeztünk meg, és az alábbi részletezett közleményt hozta hírként.

Dimitorski aga, aki a második Ali pasa után, értesítette Musszát, hogy Ali titkos utasításokat adott a muzulmánoknak, hogy készüljenek egy minden európai nemzet elleni küzdelemre, amelyek jelenleg összefogtak, hogy elpusztítsák őket és a vallásukat.

Ali pasa megparancsolta minden párgainak, hogy egyesüljenek Kazán aga csapataival, hogy mindnyájan teljes egyetértésben cselekedjenek, amikor megkapják parancsait.

Amint eljött a pillanat, hogy kinyilvánítsa Ali pasa melletti vagy elleni álláspontját, Mussza, aki tizenhat évig szolgálta Alit, és akivel mindig elégedetlen volt; korábban az oroszokat szolgálta, most pedig ugyanezt tenné a franciákkal, ha eljön a harc ideje.

Ha a francia kormányzat támogatja őt, felajánlja, hogy elsőként támadja meg Ali pasát 6 vagy 10 000 emberrel. Mussza aga megígéri, hogy csatlakoztat minden ágát és Párga környékének lakóját a franciákhoz. És ha háború lesz, tűszként Korfura küldik legközelebbi rokonaikat.

Ez az ember meg kívánja ismerni Öexcellenciája szándékait, hogy megtudja, hogyan döntött. Részemről biztosítottam az agát és az övét az ön különleges védelméről.

Most azt kívánom, Tábornok úr, hogy hozza tudomásomra, hogyan viselkedjek az agával, mivel egy hét múlva eljön a válaszóért. Nagyon szívélyesen fogadtam, de nem mondható, hogy nagyon elköteleztem volna magam neki.

Kérem, fogadja szívélyes üdvözetemet, és mély tiszteletem, amellyel van szerencsém Tábornok úr, Öexcellenciája engedelmes szolgálja lenni

Pétsis

13. Ali pasa levele C.Berthier-nek, amelyben elhárítja az ellene felhozott különféle vádakat.

Öexcellenciája,

az ön által küldött ember kezéből kaptam meg baráti levelét, és mélységes fájdalommal vettem észre, hogy kételyei támadtak tartós és őszinte barátsággal kapcsolatban a francia nemzet felé, noha régóta lelkes buzgalommal és készséggel törekszem rá, hogy az ön kedvében járjak, és reméltem, hogy ezáltal szoros barátságomat is kifejezem a Leghatalmasabb Császár iránt, és elnyerem a franciák teljes szeretetét, hogy eloszlassam a felmerülő képtelen kétségeket. Ellenkezőleg, szilárd a hitem, hogy felmentenek a bűneim vádja alól, amelyeket nem követtem el, és amelyek minden alapot nélkülöznek, s ha ténylegesen átgondoljuk őket, végeredményben megbotránkoztatják az embereket, és nem valók másra, mint hogy zavart keltsenek közöttük. Felelek hát a kérdésekre.

Az első, hogy akadályozom az élelmiszerszállítást ezekről a területekről a szigetekre. Ez a legvilágosabb tévedés, és a bűnözők kétségtelen rágalma ellenem, hiszen attól a pillanattól kezdve, amikor Öexcellenciád szerencsésen Korfura érkezett, mostanáig teljesen bizonyos, hogy a vámnál gabonát szállítanak át a szigetekre, csak Préveza kikötőjéből körülbelül 7000 fortómát, sőt 6000 marhát, s a területem más kikötőiből is (Mürtosz, Igumenica, Platariasz, Fanari, Vólosz stb.) szakadatlanul hordják mind a terményt, mind az állatot, anélkül, hogy bármiféle akadályoztatás vagy a legkisebb zaklatás érne a szigetlakókat, bárhol is vásárolnak. Ha a takarmányellátás terén természetes hiány keletkezik, ebből más nehézségek is adódnak, de ezt nem kell akadályozásnak tekinteni, mert ahogy korábban is tudattam önnel, minden élelemhiány, amely ezeken a területeken jelentkezik, korábban nem volt jellemző, és ezentúl sem lesz az, erősen hatok annak érdekében, hogy az ön kedvében járjak.

A második probléma az angolok miatt merül fel: falvaimbán. Öexcellenciája, a magam részéről úgy vélem, elég nyomatékosan megírtam, hogy noha önt sanyargatják, szavaimmal kifejeztem ragaszkodásom a franciák iránt, és azok barátságát kérem, akik gyűlölik az uralkodómat, főként a franciákét, hiszen másokat mindig elhanyagoltam, buzgón és vonzalommal fordultam a franciák felé, viszonyoztam a közeledési kísérleteket és a cselekedeteket. Mostanáig nem látszott kényelmetlennek ennek a betartása. Őszintén biztosítom önt, hogy sosem cselekedtem ezen eszme ellen, a jelenlegi konzul úr, Pouqueville tanúsíthatja, hogy milyen szigorúan és megvetéssel intézkedtem, hogy eltávolítsam őket, amikor egy briggen közeledtek Prévezához, hogy ott utánpótlást szerezzenek, amint önt tájékoztattam erről. Ezt más közeli helyek is követték. Mindazonáltal hasonló hadihajók közelítették meg ezeket a településeket, mit tehettem volna, és milyen erővel állhattam volna ellen, hogyan fog-

hattam volna el őket olyan közel a korfui erődhöz vagy akár más szigeteknél, amelyeket alig ismerek. Ezért nem igazságos, ha ezt a bűnt róják fel nekem.

Ebből adódik a harmadik probléma, amely a szánta mávraiak legelőivel kapcsolatos a szárazfölddel szemközt, rosszul tájékoztatták őket arról, hogy ezt soha nem birtokolta más rajtuk kívül, mert ezek a helyek az én birtokaim oldalában vannak, és amint elmentek innen a rájáim, megérkeztek az ajja mávraiak, hogy eltulajdonítsák a területeimet, és legelőnek használják azt. Ez nem jogos, őexcellenciája sem minősítheti annak, ez könnyen belátható. Világos, hogy ezek az ürügyek felmenthetik őket a büntett alól, amit a kleftiszeknek is tulajdoníthatunk, mert ők szakadatlanul és gátlástalanul átvonulnak a földeken, természetek rosszat tesznek, legyilkolják a szegény és ártatlan rájákat, rabolnak, és sokféle kárt okoznak, amelyeket le sem lehet írni, bár sokszor tájékoztattam őket róluk. Ön kérte, hogy tartóztassam fel őket, orvosoljam a bajokat, ám ez hatástalan maradt, bár természetesen lényeges dolog, hiszen a szomszédos területek közötti viszály és a szigetek élelemellátásának nehézsége elsődlegesen a kleftiszek miatti félelemből adódik.

Ezért mindig kértem önt, s most is ezt teszem, üzze el kétségeit, amelyeket velem kapcsolatban érzett, s csak hűségemre tekintsen a kárörvendőkkel és a bajkeverőkkel szemben. Vizsgáljon meg alaposan minden dolgot, és bizonyosodjon meg szilárd barátságomban a franciák iránt.

Nem feledem, mennyiszer írtam önnek, hogy tartsa meg készségét és helyes döntését, amelyben elválaszthatatlannak tekint a franciáktól. És minden üldözött, aki területeimen található, beléphet kapuimon és átkelhet településeimen, s örökké megőrzöm buzgalmam a franciák és őexcellenciája felé, biztosíthatom önt, azon leszek, hogy támogassam jólétét. Ez a gondolatom és a véleményem, remélem, hogy ezen az úton Őexcellenciájának sikerül majd a Leghatalmasabb Császárral is tudatni kellő figyelmeztetéseimet és biztonsági érdekeimet.

Ezért, ha a továbbiakban valamiben hiányt szenvednek, kérem Őexcellenciáját, hogy kétségeit és bizalmatlanságát mellőzze kapcsolatunkban, és ne szomorítson el ok nélkül, a rosszakarók rágalmai miatt, akik olyan bűnöket tulajdonítanak nekem, amelyekben teljesen ártatlan vagyok. A kezdetektől mostanáig jószándékúan viseltettem a franciák iránt, és ismerjék el tiszta barátságomat. Legyen biztos benne, hogy semmi nem változtatja meg véleményemet és döntéseimet, hogy örökké a franciák barátja legyek, s ők is ezt tanúsítsák az irányomban.

Tisztelettel vagyok

Őexcellenciája örökké őszinte barátja

Ali pasa vezér.

Janina, 1808. január 11/23.

**16. Ali pasa levele C. Berthier-nek.
Tájékoztatja, hogy személyes megbízottját,
Mehmed effendit küldi Korfura, aki majd
részletes jelentést ad át a francia kormányzónak.**

Öexcellenciája,

megkaptam levelét, és ismerem a benne foglaltakat. Amint eddig is mindig tettem, őszintén megírom az igazságot, mindenféle módon megmutatom, hogy cselekedeteim összhangban vannak a leveleimben foglaltakkal. Ezt folytattam eddig, és a jövőben is ezt fogom tenni, ne kételkedjen hát abban, mit tehetek, hiszen nem akarom megszakítani barátságunkat és a jó együttműködést, hanem biztosítani szeretném jó viszonyunkat.

Nem terhelem önt olyan hosszú válasszal, mint amilyet nekem írt. Beszéltem Pouqueville konzullal, aki ugyanezt fogja írni önnek. Részletesen írtam követemnek, Mehmed effendinek, hogy tájékoztassa önt a teljes igazságról, hogy szilárdan támogatom önt a területeimről, és az Öexcellenciádnak fontos kérdésekben fenntartom a jó barátságot és a harmóniát, ahogy az a legmegfelelőbb a szigetek számára.

Teljes egészséget és boldogságot kívánok önnek.

Öexcellenciája őszinte és örök barátja

Ali pasa.

Janina, 1808. február 6.

A tördelést a JATEPRINT,
a Bölcsészettudományi Kar Kiadványszerkesztősége végezte
WordPerfect 8 kiadványszerkesztő programmal.

Kiadja a JATEPress
6722 Szeged, Petőfi Sándor sugárút 30-34.
<http://www.jate.u-szeged.hu/jatepress/>

Felélős kiadó: Dr. Pándi Lajos egyetemi docens
Felelős vezető: Szőnyi Etelka kiadói főszerkesztő
Méret: A/5, példányszám: 300, munkaszám: 13/2005.

1996

26. A jeruzsálemi Szent János Lovagrend regulája. [Homonnai Sarolta, Hunyadi Zsolt]
27. Az amerikai alkotmányozási vita: a föderalisták írásából (1787–1788). [Berkes Tímea]
28. Források a németek Szovjetunióba történő kitelepítéséről Közép-Kelct-Európából (1945–1953). [Köteles Péter]
29. Turgot: Levelek a toleranciáról. [Balázs Péter]

1997

30. Európai nemzeti kisebbségek kongresszusainak határozatai (1925–1937). [Eiler Ferenc]
31. Vikingek az angolszász krónikában. [Rimaszombati Károly] *(elfogyott)*
32. Gildas: Britannia romlásáról. [Novák Veronika] *(elfogyott)*

1998

33. AZ 1904-es szerb–bolgár szerződés. [Horváth Krisztián]
34. A Bayeux-i faliszőnyeg. [Jórárt Júlia, Varga Vanda Éva] (a 18. sz. utánnyomása + színes melléklet) *(elfogyott)*
35. Szultáni fermán a Bolgár exarchátus megalapításáról. (1870. febr. 28.). [Horváth Krisztián]
36. A fiatal Napóleon írásai Korzikáról. [Jókai Rita]
37. Esztergom 1595-ös visszavétele a napi jelentések tükrében. [Bagi Zoltán Péter, Szász Géza]
38. Ausztria határai (Saint-Germain 1919. szept. 10.). [Eveli Péter, Dobos Erzsébet]
39. Tervezet a kereszténység leendő békéjéről (Podjebrád-béketervezet, 1464). [Karáth Tamás]
40. Törvény Skócia lefegyverzéséről (1746). [Fejér Ingrid]

1999

41. Az 1902-es orosz–bolgár katonai konvenció. [Horváth Krisztián]
42. Szemelvények Aeneas Sylvius Piccolomini „Európa” c. művéből. [Nótári Tamás]
43. Marcus Tullius Cicero M. Caelius védelmében mondott beszéde. [Nótári Tamás]

2000

44. „A Népszövetség halála”. Dokumentumok az olasz–etióp konfliktus történetéből (1935–1936). [Szélinger Balázs]
45. A szudétánémet kérdés a második világháborúban (Edvard Beneš és Wenzel Jaksch levelezése 1939–1943). [Kasza Péter]
46. Načertanije (A szerb nemzeti és külpolitika titkos dokumentuma, 1844). [Szajcsán Éva]
47. Juan Donoso Cortés: Értekezések. [Bán Mónika]
48. Napóleon trianoni dekrétuma az Illír Tartományok megszervezéséről. (1809. dec. 25.) [Pándi Eszter]
49. Dokumentumok az 1911–1912-es olasz–török háborúból. [Horváth Krisztián]

2001

50. Mary Rowlandson fogságának és szabadulásának elbeszélése. [Zámbó Ildikó]
51. Marcus Tullius Cicero Q. Ligarius érdekében mondott beszéde. [Nótári Tamás]
52. Békeszerződés az Egyesült Államok és Mexikó között (1848). [Kökény Andrea]
53. Navigatio Sancti Brendani * Szt. Brendan apát tengeri utazása. [Majorossy Judit]

2002

- 54. Az 1930-as görög–török barátsági és semlegességi szerződés. [Balogh Ádám]
- 55. John F. Kennedy és Nyikita Sz. Hruscsov levelezése a kubai rakétaválság alatt. [Simon Ágnes, Simon Eszter]
- 56. Korzika 1755-ös és 1794-es alkotmánya. [Tandori Mária]
- 57. Jugoszlávia külpolitikai dilemmája 1940-ben. [Tóth-Szencsi Attila, Szajcsán Éva]
- 58. Állam – Szent Unió – Skizma. [Kovács Kálmán Árpád]

2003

- 59. Három középkori germán törvénykönyv. [Huszár Edit]
- 60. Az első világháború és a spanyol semlegesség. [Pallagi Mária]
- 61. Edvard Beneš: Az osztrák probléma és a cseh kérdés [Gulyás László, Halmos Tamás].
- 62. Johann Martin Honigberger: Napkeleti gyümölcsök. [Buczkó Zsuzsanna].

2004

- 63. Zsebkalauz Németországhoz. [Kovács Melinda, Szilárd Balázs].
- 64. Sztálin és Tito moszkvai titkos találkozása. 1948. február 10. [Vukman Péter].
- 65. Olasz–spanyol kapcsolatok a második világháború idején. [Katona Eszter].

2005

- 66. A konstantinápolyi egyezmény (1800. ápr. 1.) és Ali pasa levélváltása a Jón-szigetek kormányzójával (1807–1808). [Szász Erzsébet].